

Maatalous Uudellamaalla

Ilmaston ja maalajien puolesta Uusimaa on yksi Suomen parhaimpia viljelyalueita. Maakunnan maatalouden harjoittamista leimaa nykyisin vahva kasvinviljelypainotteisuus; 70% kaikista tiloista on puhtaasti kasvinviljelytiloja. Koko Suomen maataloutta ravisteleva rakennemuutos näkyy hyvin myös Uudellamaalla. Ennusteiden mukaan tilojen määrä laskee nykyisestä 4300 kappaleesta noin 2 750 kappaleeseen vuoteen 2012 mennessä. Keskimääräinen tilakoko kasvaa 41 hehtaarista noin 68 hehtaariin. Tällä hetkellä yli 50ha tiloja on 27% kaikista tiloista. Tilalukumäärän voimakkaaseen alenemiseen vaikuttaa se, että suuret ikäluokat siirtyvät vuosikymmenen lopulla eläkkeelle. Monet entiset kotieläintilat ovat ”jähdyttelleet” ennen eläkkeelle siirtymistä kasvinviljelytiloina, mutta vuosikymmenen lopulla lopettaminen on vihdoin edessä. Uudellamaalla viljelijöiden keski-ikä onkin tällä hetkellä muuta maata korkeampi.

Erityispiirteinä monialaisuus ja suuri väestömäärä

Uudenmaan maatilat ovat jakautuneet selkeästi kahteen kategoriaan: vahvasti perusmaataloutta kehittäviin ja toisaalta osa-aikaisuuteen ja monialaistumiseen tähtääviin tiloihin. Uusmaalaisilla tiloilla on muuta maata selvästi paremmat mahdollisuudet monialaistaa toimintaansa. Viljelijöillä onkin usein erilaisia säännöllisiä sivuansioita ns. perusmaatalouden harjoittamisen lisäksi. Vuonna 2003 maatilojen tuloista jo 37 % tuli sivuansioista.

Maatalouteen Uudellamaalla kohdistuu erityisiä haasteita muuhun Suomeen verrattuna. Peltomaan kysyntä on kovaa, mikä luo tuntevia paineita pellon hinnan nousulle. Varsinkin pääkaupunkiseudun muuttovoittosella alueella yhdyskuntarakentamisen tarve on suuri. Laajentaville tiloille pellon arvon liian suuri ja nopea kasvu voi aiheuttaa todellisia ongelmia. Ääritapauksessa pellon korkea hinta hidastaa koko maatalouden rakennekehitystä Uudellamaalla. Kustannustaso on yleisesti muuta maata korkeampi ja tämä rasittaa osaltaan myös maataloutta. Maan käytölle voi olla myös erityisrajoituksia taajama-alueella. Niin ikään virkistyskäyttövaatimukset kasvavat Uudellamaalla asutuksen lisääntyessä.

Tilatasolla perusmaatalouteen investoivilla maatioilla haasteina ovat mm. markkinaosaamisen hallinta, koneyhteistyö ja uusien tekniikka. Tuotannon pitäisi säilyä kilpailukykyisenä, mutta ennen kaikkea laadukkaana. Tärkeimpiä kehittämiskohteita päätoimisilla maatioilla tulevat olemaan tuotannon tehostaminen, talouden seuranta, yrityksen johtaminen ja riskien hallinta, investoinnit ja sukupolvenvaihdos.

Maatalouden harjoittamisesta Uudellamaalla on myös paljon etua. Alueen keskeisen ja kasvavan sijainnin ansiosta kuluttajat ovat lähellä tuottajia. Myös tutkimuksen, neuvonnan, koulutuslaitosten ja jalostavan teollisuuden maantieteellisestä läheisyydestä on etua uusmaalaisille viljelijöille. Verkostoituminen helpottuu ja esimerkiksi kuljetusmatkat tilalta elintarvikejalostajien tehtaille eivät muodostu ylivoimaisen pitkiksi.

Maidontuotanto

Maidontuotannon suosio maatalouden tuotantosuuntana on laskenut jatkuvasti Uudellamaalla. Aktiivisia maitotiloja oli 430 kpl vuonna 2004. Vuoteen 2012 mennessä tilojen määrän on ennustettu tippuvan 250 tilaan. Kannattamattoman tuotannon lisäksi lopettamiseen päädytään mm. jatkajan puutteen vuoksi tai haluttomuutena uudistaa vanhentunutta kone- ja rakennuskantaa. Meijjeriin toimitettavan kokonaismaitomäärän ennakoidaan vähenevän kuitenkin vain vähän. Nykyiset maitotilat ovat keskimääräisesti muuta maata suurempia ja suurien tilojen osuus kaikista uusmaalaisista maitotiloista tulee kasvamaan. Keskimääräisen lehmäluvun odotetaan nousevan 24 lehmästä (2004) 33 lehmään vuoteen 2012 mennessä. Merkittävimmät maidontuottajakunnat löytyvät Itä-Uudeltamaalta.

Naudanlihantuotanto

Naudanlihantuotanto on niin ikään merkittävästi vähentynyt Uudellamaalla EU-jäsenyyden aikana. Vuonna 2004 naudanlihantuotantoon erikoistuneita tiloja oli 200 kpl, joista emolehmätilojen osuus oli 90 tilaa. Ennusteiden mukaan kokonaistilamäärä tulee puolittumaan vuoteen 2012 mennessä. Tuotantomäärät tippuvat joka vuosi johtuen mm. maakunnan lehmämäärän laskusta. Uusmaalaisille nautatiloille on kuitenkin

tarjolla erilaisia mahdollisuuksia. Tilat voivat urakoida ja myydä lähialueen hevostiloille rehua, tiivistää koneyhteistyötä viljatilojen kanssa tai vaikka perustaa pienteurastamotoimintaa alueelle.

Sikatilat

Uudellamaalla sijaitsee 3% kaikista 3400 Suomen sikalasta eli noin 100 tilaa. Suurin osa on keskittynyt por-sastuotantoon. Sikatilallisten määrän uskotaan laskevan Uudellamaalla vuosien 2004-2012 välillä 37%, jolloin jäljellä olisi enää 65 tilaa. Jäljelle jäävät sikalat kasvattavat eläinmääräänsä arviolta siten, että vuonna 2007 emakkotiloilla on keskimäärin 90 emakkoa ja lihasikaloissa 2000 eläintä. Tuotantomäärät kääntyvät hiljalleen pienoiseen laskuun lukuisten alalta poistuvien yksiköiden seurauksena.

Kasvinviljelytiloja paljon

Puhtaasti kasvinviljelyä harjoittavat tilat ovat ehdoton enemmistö Uudenmaan kaikista maatiloista. Kokoluokaltaan ne ovat muuta maata huomattavasti keskimääräisesti suurempia. Esimerkiksi yli 50ha viljatilaja on Uudellamaalla 27% kaikista viljatioista, kun koko maan vastaava osuus on 15%. Vilja- ja erikoiskasvitilaja löytyy Uudeltamaalta tällä hetkellä reilut 3000 kappaletta, mutta vuonna 2012 niitä uskotaan olevan enää 2000 kappaletta. Tilamäärän vähentyessä jatkavat tilat laajentavat pelto-alaansa yleisimmin vuokraamalla. Uudellamaalla kasvinviljelytilat ovatkin jakautuneet selkeästi kahteen eri ryhmään. Aktiivitilat kehittävät toimintaansa ja investoivat, kun taas osa-aikaiset viljelijät saavat pääasiallisen toimeentulonsa tilan ulkopuolelta. Saattaa olla, että tuotannon monipuolistamis- ja ansiotyömahdollisuudet maatalouden ulkopuolella hidastavat jonkin verran tilamäärän vähenemistä. Maakunnan viljavat pellot kannustavat myös erikoiskasvituotannon jatkamiseen, minkä jalostavan teollisuuden läheisyys osaltaan mahdollistaa.

Luomutuotanto

Luomutilat ovat pääsääntöisesti kasvinviljelytiloja, luomukotieläintiloja on vähän. Vuonna 2003 Uudellamaalla oli toiminnassa 392 luomutilaa, joka on 8% kaikista uusmaalaisista maatiloista. Muun maan luomutilojen keskikokoon (33,2ha) verrattuna uusmaalainen luomutila (36ha) on jonkin verran suurempi. Luonnonmukaiset marjan- ja hedelmänviljelyalat näyttäisivät olevan kasvussa. Luonnonmukaisen tuotannon edellytykset ovat Uudellamaalla hyvät. Maalajit soveltuvat pääsääntöisesti hyvin monipuoliseen luomuviljelyyn ja sääolotkin ovat suomalaisittain parhaasta päästä.

Lähteitä ja lisätietoja

MTK Uusimaa ja ProAgria Uusimaa. 2004. Uudenmaan maaseutuyritysstrategia vuoteen 2012. Uudenmaan TE-keskus. 2006. Maaseudun alueelliset kehittämistoimenpiteet Uudenmaan TE-keskuksen alueella ohjelmakaudella 2007-2013.

Teksti

Anna Okkonen, Laurea-ammattikorkeakoulu, agrologi AMK- opiskelija
Luonnonvara- ja ympäristöala, maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Tammikuu 2008